

Stockholmska konvencija o postojanim organskim onečišćujućim tvarima

Postojane organske onečišćujuće tvari (POO) obuhvaćaju izuzetno veliki broj toksičnih organskih spojeva koji se u različitim stupnjima otpornosti na kemijsku, fotokemijsku i biološku degradaciju te posjeduju sljedeća svojstva: toksičnost, postojanost (otpornost na kemijsku, fotokemijsku i biološku razgradnju), nakupljanje u živim organizmima (bioakumuliranje, najčešće u masnom tkivu), sklonost prijenosu na velike udaljenosti (zbog svojstva djelomične hlapljivosti nalaze se u parnoj fazi ili se apsorbiraju na čestice u atmosferi) i štetno djelovanje na okoliš i ljudsko zdravlje. Ispušteni u atmosferu prenose se na velike udaljenosti, mogu se taložiti na bilo kojem mjestu na svijetu, ne mogu se ukloniti, intenzivno se nakupljaju u prehrambenom lancu i kao takvi imaju štetan utjecaj na sve sastavne dijelove okoliša. Na temelju mnogobrojnih istraživanja posljedica uporabe postojanih organskih onečišćujućih tvari u poljoprivredi, veterini, šumarstvu i industriji te ispuštanja ovih tvari u atmosferu, vode i tlo, došlo se do znanstvenih spoznaja kako je njihova uporaba štetna po zdravlje ljudi, naročito u zemljama u razvoju, te posebice na žene i preko njih na buduće generacije.



Stockholmska konvencija jedan je od novijih međunarodnih ugovora čije se odredbe odnose na skupinu od 12 postojanih organskih onečišćujućih tvari (engl. persistent organic pollutants – POPs) koji su na temelju njihovog štetnog utjecaja na okoliš svrstani u tri glavne skupine: **pesticidi, industrijske kemikalije i međuproducti**. Stockholmska konvencija usmjerena je na smanjenje, i gdje je prikladno sprečavanje ispuštanja, 12 postojanih organskih spojeva u okoliš (aldrin, klordan, DDT, dieldrin, eldrin, heptaklor, heksaklorbenzen, mirex i toksafen, PCB-i, HCB, PCDD/PCDF). Konvencijom se propisuju uvjeti koje svaka stranka Konvencije treba ispuniti kako bi se postiglo ukidanje proizvodnje, uporabe, uvoza i izvoza postojanih organskih spojeva na globalnoj razini. Kao posljedica toga postiglo bi se značajno smanjenje ili potpuno uklanjanje ispuštanja tih spojeva u okolišu.

Republika Hrvatska potpisala je Stockholmsku konvenciju o postojanim organskim onečišćujućim tvarima 23. svibnja 2001. godine. Konvencija je stupila na snagu 17. svibnja 2004. Prva Konferencija stranaka Konvencije održana je u svibnju 2005. godine. Nacionalnim programom pridruživanja Europskoj uniji za 2006. godinu pokrenut je postupak ratifikacije Stockholmske konvencije, a donošenja Zakona o potvrđivanju planira se do kraja 2006. godine.

U svrhu objedinjavanja podataka o POO, Republika Hrvatska je 2002. godine u suradnji s organizacijom Ujedinjenih naroda za industrijski razvitak (UNIDO) započela dvogodišnji projekt **'Pokretanje aktivnosti za pravovremenu implementaciju Stockholmske konvencije o postojanim organskim onečišćivačima u Republici Hrvatskoj'**, koji je financirao Globalni fond za okoliš (GEF). Glavni cilj projekta bio je izrada **Nacionalnog provedbenog plana za Stockholmsku konvenciju**. Provedena je procjena količine pojedinih vrsta POO u RH (inventar), utvrđeni su problemi po sektorima te su identificirane potrebne aktivnosti za ukidanja proizvodnje i uporabe pojedinih spojeva i njihovo zbrinjavanje svrhu ispunjavanja zahtjeve koje postavlja Stockholmska konvencija (prilagodba zakonskih propisa, tehničke mjere, jačanje kapaciteta, monitoring POPs spojeva u okolišu i ljudima,...).

Projekt koji je završio 2004. godine koordiniralo je Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, a izvršna institucija projekta bio je Hrvatski centar za čistiju proizvodnju, a u suradnji sa radnim timovima (Zavod za zaštitu bilja, Institut za medicinska istraživanja, Institut Ruđer Bošković, Ekonerg-Institut za energetiku i zaštitu okoliša, Agencija za poseban otpad).

Stockholmska Konvencija u nadležnosti je Ministarstva zaštite okoliša i prirode. Zakonski propisi kojima se regulira područje postupanja sa postojanim organskim onečišćujućim tvarima u nadležnosti je nekoliko tijela državne uprave: Ministarstva poljoprivrede, Ministarstva zdravlja, Ministarstva gospodarstva i Ministarstva zaštite okoliša i prirode.

Više informacija:

[http://chm.pops.int/TheConvention/Overview/TextoftheConvention/
tabid/2232/Default.aspx](http://chm.pops.int/TheConvention/Overview/TextoftheConvention/tabid/2232/Default.aspx)

